

Fortum Power and Heat Oy

OULUJÄRVEN KALATALOUSVELVOITTEEN TOTEUTTAMISSUUNNITELMA VUOSILLE 2025-2029, FORTUM POWER AND HEAT OY

Fortum Power and Heat Oy on lähettänyt 26.08.2024 kalatalousviranomaisen hyväksyttäväksi Oulujärven kalatalousvelvoitteen toteuttamissuunnitelman. Velvoite perustuu Pohjois-Suomen vesioikeuden 11.6.1984 antamaan ja korkeimman hallinto-oikeuden 19.09.1985 sekä Pohjois-Suomen aluehallintoviraston 05.07.2011 antamaan Oulujärven säännöstelypäätökseen.

KUULEMINEN

Lapin ELY-keskus pyysi suunnitelmasta lausuntoa alueen osakaskunnilta sekä Metsähallitukselta. Lausunnon antoivat Metsähallitus sekä Jaalangan osakaskunta. Fortum Power and Heat Oy on antanut vastineen annettujen lausuntojen pohjalta.

Metsähallituksen lausunto

Lapin ELY-keskus on pyytänyt kalastusoikeuden haltijoilta lausuntoa Oulujärven kalavelvoitteen toimeenpanosuunnitelmasta vuosille 2025–2029. Metsähallitus on tutustunut suunnitelmaan ja kokonaisuutena suunnitelmaa voidaan pitää hyvänä ja suunnitelmassa esitettyjä muutoksia tarkoituksenmukaisina. Järvitaimenvelvoitteen osalta 25 cm alamitasta luopuminen on perusteltu ratkaisu, ja suunnitelmassa esitetyt poikasten lukumäärän muutokset vaikuttavat hyväksyttäviltä. Myös esitetty taimenistutusten painopisteen maltillinen siirtäminen Ärjän- ja Niskanselälle on kalataloustarkkailun tulosten mukaan järkevää, kuten myös kuhaistutusten kohdentaminen Paltaselälle.

Planktonsiikavelvoitteeseen kirjattu tavoitteeksi istuttaa siian lokakuun loppuun mennessä. Osana Oulujärven kalataloustarkkailua toteutetussa selvityksessä ”Oulujärveen istutettujen planktonsiikojen istutustulokseen vaikuttavat tekijät”

(Hyvärinen, Jakubaviciute ja Vainikka) todetaan seuraavaa:

LAPIN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS

Pohjois-Suomen
kalatalouspalvelut

Toimialue: Lappi, Pohjois-Pohjanmaa,
Kainuu

Vaihe 0295 037 000
www.ely-keskus.fi/lappi

PL 8060,
Hallituskatu 3 B
96101 Rovaniemi

PL 115,
Kalliokatu 4
87101 Kajaani

PL 86,
Veteraanikatu 1
90101 Oulu

”Myöhään syksyllä kylmään veteen tehty istutus planktonia syövällä lajilla heikentää istukkaiden mahdollisuuksia sopeutua istutusveden ympäristöön ja kasvattaa myös riskiä istutuksen epäonnistumiselle, koska tarjolla olevat ravintovarot istutushetkellä ovat heikommät kuin lämpimämmässä vedessä. Koska tulosten perusteella edellä mainituilla istutuskäytäntöihin liittyvillä muutoksilla on ollut istutustulosta heikentävä vaikutus, suositellaan käytäntöjen muuttamista takaisin 1990-luvun alun kaltaisiin menettelyihin eli istutuksia tulisi huomattavasti aikaistaa ja toteuttaa ne useammassa pienemmässä erässä”.

Selvityksen ja viime vuosikymmenten kokemusten perusteella on perusteltua pyrkiä tekemään siikaistutukset mahdollisimman lämpimään veteen jo syyskuun, viimeistään lokakuun alkupuoliskon aikana. Edellä mainitussa selvityksessä (Hyvärinen ym.) on otettu kantaa myös siikaistutusten istutuserien koon vaikutuksesta istutustulokseen. Selvityksen mukaan paras tulos istutuksista on saatu niinä vuosina, kun poikaset on istutettu pienemmissä erissä. Metsähallituksen näkemyksen mukaan selvityksen suositukset tulee huomioida istutuskäytännöissä toteuttamalla siikaistutukset nykyistä useammissa ja pienemmissä istutuserissä.

Jaalangan osakaskunta

Jaalangan osakaskunnan hoitokunta käsitteli Oulujärven kalatalousvelvoitteiden istutussuunnitelmaa vuosille 2025–2029.

Hoitokunta tukee yksimielisesti kalatalousvelvoitteen toimeenpanosuunnitelmaa vuosille 2025–2029.

Fortumin vastine

Metsähallitus viittaa lausunnossaan Luonnonvarakeskuksen tutkimukseen, jonka mukaan planktonsiikaistukkaat tulisi istuttaa mahdollisimman aikaisin ja nykyistä pienemmissä erissä. Lausunnossa viitataan ilmeisesti julkaisuun Oulujärven istutettujen planktonsiikojen istutustulokseen vaikuttavat tekijät (Hyvärinen ym.), jonka mukaan istutustulos korreloi istutuserän kokoon ja istutusajankohtaan.

Istutusajankohdan myöhäistyminen on valitettava tosiasia, joka johtuu pääosin lämmenneistä syksyistä. Kesänvanhan siian istukkaat eivät kestä käsittelyä yli 10 asteen lämpötilassa. Liian lämpimässä vedessä tapahtuva käsittely aiheuttaa paitsi suoraa kuljetuskuolleisuutta ja hyvin todennäköisesti myös istutuksen jälkeen tapahtuvaa piilokuolleisuutta, koska osa suomuvaurioita saaneista kaloista kuolee vasta istutuksen jälkeen. Lisäksi lämpimät syksyt vaikeuttavat lammikoiden

LAPIN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS

Pohjois-Suomen
kalatalouspalvelut

Toimialue: Lappi, Pohjois-Pohjanmaa,
Kainuu

Vaihde 0295 037 000
www.ely-keskus.fi/lappi

PL 8060,
Hallituskatu 3 B
96101 Rovaniemi

PL 115,
Kalliokatu 4
87101 Kajaani

PL 86,
Veteraanikatu 1
90101 Oulu

tyhjentämistä erityisesti paunetilla tyhjennettävistä lammikoista. Istutuksia on kuitenkin pyritty aikaistamaan mahdollisuuksien mukaan viimeisten vuosien aikana, esimerkiksi vuonna 2023 Oulujärven velvoitteen siiat istutettiin 22.9–16.10. välisenä aikana ja vuonna 2024 27.9–18.10. välisenä aikana, joten kaikkein myöhäisimpiä istutuksia on pystytty välttämään.

Siikaistukkaiden istutusajankohtaa pohdittaessa on myös huomioitava vuonna 2023 voimaan tullut laki eläinten hyvin voinnista. Lain 693/2023 pykälän 13 mukaan ”Eläintä ei saa käsitellä tai kouluttaa kovakouraisesti tai muuten sillä tavalla, että sille aiheutetaan tarpeetonta kipua tai kärsimystä.” Toimialalla tiedostetaan yleisesti, että siikaistukkaat eivät kestä käsittelyä lämpimässä vedessä, joten istutusten aikaistaminen luonnonolosuhteista piittaamatta olisi näkemyksemme mukaan kyseenalainen toimenpide. Sekä kasvattajien, että velvoitteenhaltijan intresseissä on istuttaa kalat mahdollisimman aikaisin, mutta lopulta istutusten ajankohta on kiinni luonnonolosuhteista, joihin emme pysty vaikuttamaan.

Istutuserän koon vaikutus siikaistutusten tulokseen on mielestämme hyvin kiistanalainen asia. Sinällään edellä viitatussa tutkimuksessa tehty tilastollinen tarkastelu on tehty asianmukaisesti, mutta tutkimusasetelmaan liittyy merkittävä ongelma, koska pääsääntöisesti aineiston pienemmät istutuserät on tehty tarkastelujakson alkupäässä ja istutuserät suurentuneet tarkastelujakson loppua kohti, mm. kuljetuskaluston kehittymisen johdosta. Siikaistutusten tuloksellisuuden heikkeneminen on kiistatonta, mutta syiden pohtiminen pelkästään tilastollisen tarkastelun perusteella on melko pitkälle vietyä. On huomattava, että saman tutkimuksen mukaan Oulujärven siian kalastuskuolleisuus on pienentynyt ja samaan aikaan on myös todettu Oulujärven kahden muun siikamuodon, eli verkkosiian ja tuppisiian saaliiden laskeneen samassa suhteessa planktonsiikasaaliin kanssa, mitä ei puolestaan istutuskäytäntöjen muutos selitä millään tavalla.

Oulujärven kalasto ja kalastus on muuttunut muutaman viimeisen vuosikymmenen aikana rajusti. Kuha on lisääntynyt voimakkaasti ja muikkukanta on tiheä ja pienikokoista, mikä on puolestaan vähentänyt muikkuun kohdistuvaa kalastusta ja siikaan kohdistuva kalastus on suorastaan romahtanut. Siksi on melko rohkeaa väittää, että istutustulosten heikentyminen olisi suoraa seurausta istutusmenetelmien muutoksesta. Lisäksi on todettava, että yleisellä tasolla isot istutuserät nähdään

LAPIN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS

Pohjois-Suomen
kalatalouspalvelut

Toimialue: Lappi, Pohjois-Pohjanmaa,
Kainuu

Vaihde 0295 037 000
www.ely-keskus.fi/lappi

PL 8060,
Hallituskatu 3 B
96101 Rovaniemi

PL 115,
Kalliokatu 4
87101 Kajaani

PL 86,
Veteraanikatu 1
90101 Oulu

pelagisten kalalajien osalta positiivisena asiana, koska istutuserän suuri koko rajaa istutushetken jälkeen istutuserään kohdistuvan predaation suhteellista osuutta pienemmäksi verrattuna siihen, että istutuksia tehtäisiin pienemmissä erissä.

Yleisellä tasolla toteamme, että Oulujärveen istutetun siian kasvatus ja käsittely vastaavat nykyisiä käytäntöjä, eivätkä ole millään lailla ristiriidassa muiden kalatalousvelvoitteiden tai vaikkapa osakaskuntien tekemien siikaistutusten kanssa. On myös huomattava, että planktonsiian istukkaista on markkinoilla jatkuva pula ja kaikki ylimääräiset rajoitteet verrattuna alkuperäiseen velvoitepäätökseen heikentävät siian saatavuutta ja sitä kautta vaarantavat velvoitteen toteutumisen.

ELY-KESKUKSEN RATKAISU

Lapin ELY-keskus hyväksyy kalatalousvelvoitteen toteuttamissuunnitelman seuraavilla huomioilla;

- Siikaistutusten toteutusten tavoitteena tulee olla lokakuun puoliväli ja istutukset on toteutettava kokonaisuudessaan lokakuun loppuun mennessä.
- 1-vuotiaiden taimenenistukkaiden kohdentamista kappaleessa 3.1. mainittuihin istutusvesistöihin tarkastellaan vuosittain velvoitteen haltijan ja kalatalousviranomaisen kanssa.
- Istutuksissa on noudatettava kalaistutusten kehittämistyöryhmän muistion (MMM 2004:6) ja Toive työryhmän muistion (MMM 2003:12) istutus- ja laatustandardeja eri istutuslajeille.

RATKAISUN PERUSTELUT

Lapin ELY-keskus katsoo, että Fortumin toimittama istutussuunnitelma vuosille 2025–2028 täyttää velvoitepäätösten vaatimukset.

Muutokset vuosittaisissa istutusmäärissä ja lajeissa

Lapin ELY-keskus katsoo, että vuotuinen velvoiteistutusmäärä voidaan alittaa tai ylittää enintään 30 %:lla ilman erillistä hyväksyntää ja poikkeamat on annettava tiedoksi kalatalousviranomaiselle raportoinnin yhteydessä. Asiaa ei ole tältä osin perusteltua ratkaista muusta velvoitteiden toteuttamisen käytännöstä poiketen.

LAPIN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS

Pohjois-Suomen
kalatalouspalvelut

Toimialue: Lappi, Pohjois-Pohjanmaa,
Kainuu

Vaihde 0295 037 000
www.ely-keskus.fi/lappi

PL 8060,
Hallituskatu 3 B
96101 Rovaniemi

PL 115,
Kalliokatu 4
87101 Kajaani

PL 86,
Veteraanikatu 1
90101 Oulu

Siikojen istutusajankohdan aikaistaminen

Metsähallitus on lausunnossaan esittänyt, että siian istutuksia tulisi huomattavasti aikaistaa. Istutussuunnitelman sivulla 5 on mainittu, että tavoitteena on istuttaa siiat vuosittain lokakuun loppuun mennessä ja istutusajankohta ajoittamaan niin, että vedet olisivat vielä mahdollisimman lämpimiä.

Siikaistutusten aikaistamisella voi olla positiivinen vaikutus istukkaiden eloonjääntiin. Toisaalta istukkaiden käsittely liian lämpimässä vedessä aiheuttaa istukkaille stressiä, joka voi heikentää istukkaiden eloonjääntiä. Lapin ELY-keskus toteaa, että istutusten ajankohtaa ei tule tarpeettomasti viivyttää, jos istukkaiden kokovaatimukset ja luonnonolosuhteet mahdollistavat istuttamisen. Olosuhteiden salliessa istukkaat tulee pyrkiä istuttamaan lokakuun puoliväliin mennessä ja viimeistään lokakuun loppuun mennessä

Siian istutuserien pienentäminen

Metsähallitus on lausunnossaan esittänyt näkemyksen, että velvoitteen siikaistutukset tulisi toteuttaa nykyistä useammissa ja pienemmissä istutuserissä. Lausuntoa perusteltiin sillä, että paras tulos istutuksista on saatu niinä vuosina, kun poikaset on istutettu pienemmissä erissä.

Siikaistutusten tuloksellisuuteen vaikuttavat monet tekijät, kuten muun ohella istutusvesistön kalaston tila (mm. petokalojen runsaus ja muiden planktonia syövien kalakantojen runsaus), ilmasto-olosuhteet, kalastuksen määrä ja rakenne, sekä näissä ajan mittaan tapahtuvat muutokset. Kuhan runsastuminen Oulujärvellä on muuttanut planktonia syöviin kaloihin kohdistuvaa saalistusta ja samalla koko Oulujärven ravintoverkon dynamiikkaa ja kalastuksen rakennetta. Pitkällä aikavälillä myös kasvukauden lämpötiloissa on tapahtunut nousua. Edellä mainittuun viitaten Lapin ELY-keskus toteaa, että siian istutusmenetelmien vaikutuksesta istutusten tuloksellisuuteen Oulujärven kalaston nykyisessä tilassa ja muuttuneissa luonnonolosuhteissa ei ole ajantasaista tietoa. Oulujärveen siikavelvoitteen tuloksellisuutta on tarpeen selvittää tulevilla tarkkailuohjelmakaudella.

1-vuotiaiden taimenistukkaiden jakaminen

Jokialueelle tehtävien 1-vuotiaiden taimenistutusten tuloksellisuuden parantamiseksi on tarpeen arvioida istukkaiden jakamista istutusvesistöjen välillä. Istutuksia voi olla tarpeen kohdentaa esimerkiksi koskialueille, joilla tehdään kalataloudellisia kunnostuksia. 1-vuotiailla taimenilla tehtävien istutusten kohdentamisesta

LAPIN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS

Pohjois-Suomen
kalatalouspalvelut

Toimialue: Lappi, Pohjois-Pohjanmaa,
Kainuu

Vaihe 0295 037 000
www.ely-keskus.fi/lappi

PL 8060,
Hallituskatu 3 B
96101 Rovaniemi

PL 115,
Kalliokatu 4
87101 Kajaani

PL 86,
Veteraanikatu 1
90101 Oulu

keskustellaan viranomaisen, luvanhaltijan sekä tarpeen mukaan vesialueen omistajien kesken.

SOVELLETUT OIKEUSOHJEET

Vesilaki (587/2011) 3 luku 15 §, 11 luku 22 § ja 15 luku 1 §.

Hallintolaki 62 a §

Valtion maksuperustelaki (150/1992)

Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen maksullisista suoritteista vuonna 2024 (1215/2023).

MAKSU

Päätöksestä peritään suoritemaksuna 350 euroa, 70 € a / 5 h (Valtioneuvoston asetus 1215/2023). Lasku toimitetaan myöhemmin eri lähetyksenä hakijalle.

MUUTOKSENHAKU

Tähän päätökseen ja siitä määrättyyn maksuun saa hakea oikaisua Pohjois-Suomen aluehallintovirastolta 30 päivän kuluessa tiedoksi saannista. Päätöksen tiedoksisaannin on katsottava tapahtuneen seitsemäntenä päivänä päätöksen julkaisemisajankohdasta. Oikaisuvaatimusosoitus on liitteenä.

LISÄTIEDOT

Lisätietoja antaa kalatalousasiantuntija Janne Narkiniemi, p. 0295 023 716,

janne.narkiniemi@ely-keskus.fi

ASIAKIRJAN HYVÄKSYNTÄ

Tämä päätös on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt Lapin ELY-keskuksen kalatalousasiantuntija Janne Narkiniemi ja ratkaissut johtava kalatalousasiantuntija Heikki Laitala.

LAPIN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS

Pohjois-Suomen
kalatalouspalvelut

Toimialue: Lappi, Pohjois-Pohjanmaa,
Kainuu

Vaihde 0295 037 000
www.ely-keskus.fi/lappi

PL 8060,
Hallituskatu 3 B
96101 Rovaniemi

PL 115,
Kalliokatu 4
87101 Kajaani

PL 86,
Veteraanikatu 1
90101 Oulu

LIITTEET

Oikaisuvaatimusosoitus

NÄHTÄVILLE

Päätös kuulutetaan ELY-keskuksen internet-sivustolla, jossa myös päätös on luettavana (www.ely-keskus.fi → Lappi → Ajankohtaista → Kuulutukset).

JAKELU

Fortum Power and Heat Oy

Metsähallitus

Oulujärven kalatalousalue

Velvoitealueen osakaskunnat:

Paltaniemi-Jormua osakaskunta

Paltamo 1 osakaskunta

Väätäjän osakaskunta

Säräisniemen osakaskunta

Salmenrannan osakaskunta

Vuottolahden osakaskunta

Paltamo 2 osakaskunta

Jaalangan osakaskunta

Niskan osakaskunta

Saarenrannan osakaskunta

Vuolijoen Manamansalon osakaskunta

LAPIN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS

Pohjois-Suomen
kalatalouspalvelut

Toimialue: Lappi, Pohjois-Pohjanmaa,
Kainuu

Vaihde 0295 037 000
www.ely-keskus.fi/lappi

PL 8060,
Hallituskatu 3 B
96101 Rovaniemi

PL 115,
Kalliokatu 4
87101 Kajaani

PL 86,
Veteraanikatu 1
90101 Oulu

Tämä asiakirja LAPELY/4102/2024 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LAPELY/4102/2024 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Narkiniemi Janne 19.02.2025 10:03

Ratkaisija Laitala Heikki 19.02.2025 10:36